

УДК 659

Кочнова І.В.¹, Синишин Б.О.²

¹старш. викл. НУ«Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-410 НУ«Запорізька політехніка»

ВІТЧИЗНЯНИЙ БІЗНЕС ДО ТА ПІСЛЯ ПЕРЕМОГИ

Український бізнес до та після перемоги буде мати відмінності в своїх умовах та можливостях. Перед перемогою Україна знаходиться в складних економічних та політичних умовах, що значно ускладнює умови для розвитку вітчизняного бізнесу. Зокрема, проблеми з енергопостачанням, інфраструктурою, корупцією, недостатнім доступом до кредитів та інвестицій, а також з обмеженнями на зовнішньоекономічну діяльність. У цих умовах вітчизняні підприємці мають обмежені можливості для розвитку свого бізнесу, але деякі

з них зможуть створити успішні компанії та підприємства в різних сферах та складних умовах.

Варто почати з базової для економіки сфери – енергетичної. Наша держава володіє значними ресурсами нафти та газу, у тому числі, сланцевого, інших природних копалин, що можуть стати джерелом національного економічного розвитку. Зокрема, розвиток вітчизняної нафтогазової промисловості зможе зменшити залежність країни від імпортованих енергетичних ресурсів та стимулювати інвестиції в нові технології. В Україні є достатні запаси газу, нафти, вугілля, щоби повністю задовольнити власні потреби, припинити їх імпорт, а з часом – перейти на їх продаж на європейському та світовому ринку [1].

Будівництво – це безперечно лідер серед напрямків у бізнесі, які будуть активно розвиватися найближчим часом. Уже зараз уряд за своїм планом відновлення хоче залучити такі інвестиції:

- 150-250 млрд доларів – відновлення та модернізація житла й інфраструктури регіонів;

- 35 млрд доларів – відновлення та модернізація соціальної інфраструктури, а саме шкіл, лікарень, дитячих садочків тощо.

До слова, щоб розпочати успішний бізнес з нуля в цій галузі, необов'язково мати мільйонні капітали. Можна виконувати підрядні роботи, здавати в оренду будівельну техніку, налагодити постачання або й власне виробництво матеріалів для будівництва, а також запропонувати варіанти зручного тимчасового житла для переселенців [2].

Військові товари та товари подвійного призначення. Найбільш прибутковий бізнес під час війни – це безпосередньо виробництво зброї, військової техніки, боєприпасів. Утім, таке підприємство не можна відкрити без великих інвестицій та ґрунтовних технологічних знань. Тому зверніть увагу на товари військового та подвійного призначення.

Серед військових товарів і надалі матимуть попит: одяг, взуття, спальники, аптечки, бронежилети, плитоноски та інші аксесуари. Ці речі постійно псуються та зношуються, але натомість з'являється багато нових мілітарних брендів, які готові закрити цю потребу. На ринку, який стрімко розвивається, нові бізнеси можуть швидко знайти й своє місце [2].

Реабілітація військових та цивільних, які постраждали від війни – це великий напрямок, який вже зараз потрібно розвивати в Україні. Мова про різні напрямки: медичний, психологічний, соціальний.

Така соціальна потреба може бути гарною основою для власної справи. Наприклад, можна розглянути наступні бізнес-ідеї:

- курси підвищення кваліфікації для роботи з військовими для медиків, психологів тощо;

- реабілітаційний центр;

- психологічні консультації фахівців зі спеціалізацією на темі війни;
- виробництво або імпорт спецтехніки для реабілітації людей;
- виготовлення протезів тощо [2].

Незважаючи на поступове покращення бізнес-середовища в Україні до війни, попереду ще довгий шлях, особливо якщо метою є вступ до ЄС у не надто віддаленому майбутньому. У деяких аспектах (наприклад, запуск бізнесу) в останні сім років спостерігається прогрес, тож важливо зберегти досягнуте. Коли ж йдеться про ведення бізнесу, підприємства все ще підпадають під дію великої кількості регуляцій, тому важливою метою має бути полегшення адміністрування та обмеження корупції [3].

Отже, готуючись до майбутнього, уряду слід відповідати як на традиційні, так і на нові виклики, пов'язані з війною, а також враховувати відмінності між великими підприємствами та малими та середніми підприємствами (МСП).

Оскільки 70% підприємств визначають своїм головним пріоритетом на 2022-2023 роки розширення бізнесу, реалізація програми публічних закупівель дозволила б не лише закрити нагальні потреби органів влади, а й підтримати місцеві МСП. Необхідний поштовх цьому могла би надати пріоритизація місцевих компаній під час публічних закупівель. Крім того, розширені програми регіонального економічного розвитку та більша участь у них МСП підтримали б місцеву економіку. Створення альтернативних транспортних шляхів, наприклад, залізницею через сусідні країни та річковими баржами допомогло б розвитку [2].

Загальні потреби лише малих і середніх підприємств оцінюються в \$73 млрд, тоді як середня сума, необхідна для однієї фірми (ticket size), становить від \$30 000 до \$300 000 додаткового фінансування. Отже, уряду необхідно розширити програму «Доступні кредити 5-7-9%». Однак сама держава не зможе забезпечити необхідне фінансування. Іншою, не менш важливою, метою має бути залучення приватних ПП, оскільки уряд та міжнародні донори не зможуть покрити всі витрати. Кінцевою метою має бути підвищення рівня інвестицій до 30-35% ВВП протягом наступних 8-10 років, причому принаймні половина цих інвестицій мають надходити не від уряду. Ефективним способом стимулювання інвестицій могла би стати підтримка ЄС у формі фондів спільного інвестування та гарантій [3].

Важливою причиною браку фінансування для підприємств є те, що вони не можуть отримати страхування від воєнних ризиків. Хоча, як пояснювалося вище, безпосередній ризик для підприємств поза межами зони бойових дій є доволі низьким, воєнні ризики не підлягають страхуванню. Проблемою для страхових компаній є те, що з липня 2022 року міжнародні перестраховики не надають можливості страхувати воєнні ризики страховикам, які працюють в Україні. Наразі відсутність страхування не лише заважає розвитку україн-

ського бізнесу та інвестицій, але і є однією з головних перешкод для притоку прямих іноземних інвестицій в країну [3].

У Європейській Бізнес Асоціації (ЕБА) наголошують, що після завершення війни буде потреба не стільки у відновленні, скільки в оновленні економіки. Це також необхідно, щоб отримувати не лише гранти і позики від міжнародних партнерів, але й залучити інвестиції.

Отже, після перемоги Україна має більш сприятливі умови для розвитку вітчизняного бізнесу, які можуть сприяти збільшенню інвестицій, зростанню економіки та підвищенню життєвого рівня населення. Водночас, вітчизняні підприємці та компанії повинні враховувати нові реалії та виклики, що виникнуть у зміненому світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Без радянських папірців, корупції та бюрократії: як Україні забезпечити зростання економіки на другому році війни. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/bez-radyanskih-papirciv-korupciji-ta-byurokratiji-yak-ukrajini-zabezpechiti-zrostannya-ekonomiki-na-drugomu-roci-viyeni-12192336.html>.

2. Бізнес-ідеї у війну: які напрямки матимуть успіх до та після перемоги. URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/biznes-ideyi-u-vijnu-yaki-napryamky-matymut-uspih-do-ta-pislya-peremogy/>.

3. Як після війни Україна має відновлювати економіку та бізнес. Велике дослідження. Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/money/yak-pisslya-viyni-ukraina-mae-vidnovlyuvati-ekonomiku-ta-biznes-velike-doslidzhennya-deloitte-15122022-10501>.